

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 października 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan-Karasińska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 1 października 2021 r. w Warszawie

sprawy A. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania A. D.

od decyzji Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 12 stycznia 2021 r. znak (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

W dniu 19 lutym 2021 r. **A. D.** złożyła odwołanie od decyzji Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 12 stycznia 2021 r. znak: (...), wnosząc o jej zmianę i orzeczenie co do istoty sprawy. Odwołująca wskazała, że należy do grupy osób urodzonych w (...) roku, który od wielu lat boryka się z problemem niewłaściwie wyliczonej emerytury. Na podstawie skarżonej decyzji ZUS obliczył wysokości przysługującej jej emerytury w kwocie 2.359,34 zł. Wysokość emerytury została obliczona od podstawy obliczenia niepomniejszonej o kwoty pobranych wcześniej emerytur, a ponadto ZUS uwzględnił wszystkie dotychczasowe zmiany w wysokości świadczenia, jakie miały miejsce od dnia jej przyznania do 31 grudnia 2020 r. Tak obliczona emerytura zgodnie ze stanowiskiem ZUS nadal jest świadczeniem mniej korzystnym niż dotychczasowo przyznana emerytura przyznana odwołującej decyzją z 18 marca 2009 r. Odwołująca nie zgodziła się z powyższym stanowiskiem. Odniosła się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r., na podstawie którego organ został zobowiązany do przeliczenia świadczeń należnych osobom uprawnionym, które mają ustalone prawo do emerytury na podstawie wniosku złożonego przed 1 stycznia 2013 r. Zdaniem odwołującej, mimo powyższego orzeczenia, organ rentowy nadal w sposób nieuzasadniony różnicuje sytuację osób uprawnionych do świadczenia i niekorzystnie wylicza emerytury, uzasadniając to datą złożenia wniosku o ponowne wyliczenie emerytury. W praktyce kobiety urodzone w (...) roku zostały niesłusznie podzielone, gdyż jednym wyliczono dożycie wynoszące 254 miesiące, innym natomiast- 209 miesięcy. Konsekwencją tego różnicowania jest przeliczenie świadczeń w oparciu o nieaktualne wskaźniki dożycia oraz brak dokonania waloryzacji kapitału początkowego i składek. W ocenie odwołującej organ rentowy zastosował wobec niej niekorzystne wyliczenie spodziewanej długości dalszego trwania życia, co z perspektywy czasu ma negatywny wpływ na wysokość emerytury i stanowi jedną z przyczyn uzyskania niekorzystnego rozstrzygnięcia. Tymczasem nowo uregulowany sposób przeliczania emerytur powinien prowadzić do rzeczywistego powiększenia tego świadczenia zgodnie z założeniem ustawodawcy (odwołanie k. 3-7 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z 18 marca 2021 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych**

(...) Oddział w W. wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ wyjaśnił, że skarżoną decyzją ponownie ustalił wysokość emerytury ubezpieczonej przyznanej na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS od podstawy niepomniejszonej o kwoty pobranych wcześniejszych emerytur, przyjmując zgodnie z art. 194j ust. 3 ww. ustawy średnie dalsze trwanie życia przyjęte w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury. Przy ustalaniu wysokości emerytury organ rentowy uwzględnił wszystkie zmiany w wysokości świadczenia, w tym waloryzacje, jakie miały miejsce od dnia jej przyznania. Tak ustalona emerytura jest niższa niż dotychczasowa pobierana przez odwołującą, wobec czego Oddział kontynuuje wypłatę korzystniejszego świadczenia (odpowiedź na odwołanie k. 8-9 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołująca A. D., urodzona w 2 kwietnia 1953 r., ma przyznane prawo do wcześniejszej emerytury w związku z osiągnięciem wieku 55 lat od 1 marca 2009 r. na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 7 kwietnia 2009 r. znak: (...). Emerytura była przeliczana i waloryzowana w kolejnych latach. Na dzień 19 lutego 2013 r. wysokość wcześniejszej emerytury odwołującej wynosiła 2.304,40 zł (decyzja ZUS z 07.05.2009 r. ws. przyznania emerytury k. 33 a.r., decyzje ZUS ws. przeliczenia i waloryzacji emerytury: z 10.03.2010 r. k. 55 a.r., z 01.02.2011 r. k. 77 a.r., z 10.03.2010 r. k. 83 a.r., z 15.03.2011 r. k. 84 a.r., z 08.12.2011 r. k. 92 a.r., z 20.02.2012 r. k. 99 a.r., z 19.02.2013 r. k. 112 a.r. – tom I).

Na wniosek odwołującej z 27 maja 2013 r., ZUS (...) Oddział w W. decyzją z 16 lipca 2013 r. znak: (...) przyznał jej prawo do emerytury w związku z osiągnięciem przez nią powszechnego wieku emerytalnego od 2 czerwca 2013 roku. Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej oraz z przyjęciem podstawy emerytury pomniejszonej o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed obliczeniem zaliczki na podatek dochodowy i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Tak obliczona wysokość emerytury wyniosła 1.699,66 zł. Emerytura powszechna była niższa niż dotychczas wypłacana odwołującej emerytura wcześniejsza, w związku z czym wypłata emerytury powszechnej została zawieszona (decyzja ZUS z 27.05.2013 r. k. 9 a.r. – tom II).

Na wnioski odwołującej, organ rentowy dokonywał przeliczenia przysługującej jej emerytury wcześniejszej oraz emerytury powszechnej. Wysokość emerytury powszechnej na dzień 1 marca 2015 r. wynosiła 1.811,52 zł. Wysokość emerytury wcześniejszej na dzień 1 marca 2017 r. wynosiła 2.685,73 zł (decyzje ZUS ws. przeliczenia emerytury: z 03.04.2014 r. k. 21 a.r., z 19.02.2015 r. k. 33 a.r., z 03.06.2015 r. k. 37 a.r., z 11.03.2016 r. k. 49 a.r., z 22.02.2017 r. k. 65 a.r. – tom II).

Decyzją z 12 stycznia 2021 r. znak: (...), wydanej na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 53 ze zm.) i ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1222), ZUS (...) Oddział w W. z urzędu ponownie ustalił wysokość emerytury przyznanej A. D. na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej od dnia 2 czerwca 2013 r. tj. od dnia, od którego mogła być podjęta wypłata tej emerytury. Podstawa obliczenia emerytury nie podlegała pomniejszeniu o kwoty pobranych emerytur wcześniejszych. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto:

- kwotę składki zaewidencjonowanej na koncie z uwzględnieniem waloryzacji zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przyznano emeryturę 150.926,43 zł;
- kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego 361.945,76 zł;

- średnie dalsze trwanie życia zgodnie z Komunikatem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie zmienionej tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn dla wieku przejścia na emeryturę powszechnym – 253,70 miesięcy.

Do obliczenia emerytury przyjęto podstawę nie podlegającą pomniejszeniu o kwoty pobranych emerytur wcześniejszych, wynoszącą 512.872,19 zł. Wysokość emerytury od 2 czerwca 2013 r. wynosiła 2.021,57 zł. Przy ustalaniu wysokości emerytury organ rentowy uwzględnił wszystkie zmiany wysokości świadczenia, jakie miały miejsce od dnia jej przyznania do dnia 31 grudnia 2020 r., w tym zmiany wynikające z waloryzacji, jakimi emerytura była objęta. W wyniku powyższego Zakład ustalił wysokość emerytury od 1 stycznia 2020 r. na kwotę 2.369,34 zł. Wskazał przy tym, że emerytura ustalona w tej decyzji jest świadczeniem mniej korzystnym od dotychczas pobieranej emerytury przyznanej decyzją z 18 marca 2009 r. wobec czego będzie kontynuował wypłatę tej emerytury (decyzja ZUS z dnia 12 stycznia 2021 r., k. 53 a.r.).

Powyższy stan faktyczny, który nie był sporny między stronami, Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego, których wiarygodność nie budziła wątpliwości. W ocenie Sądu zebrany materiał dowodowy był wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy i nie wymagał uzupełnienia.

Sąd pominął wnioski dowodowe zgłoszone przez stronę odwołującą na podstawie art. 235² § 1 pkt 3 i 5 k.p.c. Przede wszystkim w ocenie Sądu w sprawie nie zachodziły takie okoliczności, które wymagałyby zastosowania wiadomości specjalnych posiadanych przez biegłego z zakresu rachunkowości w celu ustalenia prawidłowej wysokości emerytury. Organ rentowy przedstawił dokładne wyjaśnienia w tym zakresie, a ponadto akta rentowe zawierają dodatkowe informacje odnośnie obliczenia emerytury odwołującej. Prawidłowość obliczenia emerytury przez organ rentowy mógł być skonfrontowany z zasadami wynikającymi z przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Tym samym przeprowadzenie ww. dowodu prowadziło do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania w niniejszej sprawie. Za niecelowe Sąd uznał również zwrócenie się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o udzielenie informacji o ilości wydanych decyzji w sprawach ubezpieczonych w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego na temat średniej różnicy między wysokością emerytury obliczonych bez zastosowania art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Okoliczność ta pozostawała bowiem nieprzydatna do oceny istoty sporu, prawidłowości skarżonej decyzji oraz zasadności odwołania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie podlegało oddaleniu.

Na wstępie rozważań należy przypomnieć, że spór w przedmiotowej sprawie powstał w związku z tym, że Trybunał Konstytucyjny w dniu 6 marca 2019r. wydał wyrok w sprawie o sygn. P 20/16, w którym orzekł o niezgodności z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017r., w zakresie, w jakim dotyczy kobiet urodzonych w (...)r., które przed dniem 1 stycznia 2013r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy.

Konsekwencją każdego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, wynikającą z art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, jest to, że takie orzeczenie stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. 2020r., poz. 53), zwana dalej ustawą emerytalną, nie zawiera odpowiedniej regulacji określającej wprost zasady i tryb postępowania w omawianym przypadku. Jednak orzeczenie, o którym mowa w art. 190 ust. 4 Konstytucji, stanowi samodzielną i szczególną podstawę wznowienia postępowania wymienioną *expressis verbis* w przepisach regulujących postępowanie zarówno sądowe (art. 401¹ k.p.c. i art. 540 § 2 k.p.k.), jak i administracyjne (art. 145a

k.p.a.). W myśl art. 124 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w postępowaniu w sprawach o świadczenia określone w niej stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Za przepis, na podstawie którego może dojść do wzruszenia decyzji organu rentowego wydanej w oparciu o akt normatywny uznany orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego za niezgodny z Konstytucją, należy zatem uznać art. 145a k.p.a., zgodnie z którym można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja (§ 1). We wskazanej sytuacji skargę o wznowienie postępowania wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

W rozpatrywanym przypadku wobec faktu, że w dniu 6 marca 2019r. Trybunał Konstytucyjny wydał orzeczenie w sprawie o sygn. P 20/16, a ubezpieczona wystąpiła z wnioskiem o przyznanie i przeliczenie emerytury powszechnej w zw. z powyższym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, organ rentowy wydał skarżoną decyzję z dnia 12 stycznia 2021 r.

W rozpatrywanym przypadku skuteczność *ex tunc* wskazanego wyżej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego nie narusza zasady ochrony praw nabytych ubezpieczonej jak i pozostałych kobiet urodzonych w (...)r., a wręcz pozwala na chronienie tych praw, bo prowadzi do reaktywacji przyznania prawa do wypłacenia emerytury w wysokości, w jakiej ubezpieczona powinna ją otrzymywać w sytuacji, gdyby nigdy nie istniał art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Ponadto z sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie wynika, aby przedmiotowe orzeczenie miało działać jedynie na przyszłość.

Organ rentowy zaskarżoną decyzją z dnia 12 stycznia 2021 r. ustalił ponownie wysokość emerytury powszechnej A. D. od dnia 2 czerwca 2013 r. i wypłacił jej wyrównanie za okres od dnia 1 lutego 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r. Organ rentowy tym samym uwzględnił wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., czyli obliczył emeryturę powszechną bez pomniejszania o kwoty pobranych emerytur wcześniejszych oraz wypłacił wyrównanie.

Zgodnie bowiem z art. 194i ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 291), zwaną dalej ustawą, do ustalenia podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ubezpieczonego urodzonego w (...) r., nie stosuje się przepisu art. 25 ust. 1b, jeżeli wniosek o przyznanie tej emerytury zgłosi w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. poz. 1222), zwaną dalej ustawą zmieniającą, która wprowadziła do porządku prawnego powołany przepis, pod warunkiem że prawo do emerytury przed osiągnięciem wieku emerytalnego ma ustalone na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r. Stosownie zaś do art. 194j cytowanej ustawy emerytalnej:

- 1) kwotę emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ubezpieczonemu urodzonemu w (...) r., który wcześniej pobierał emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r., ustala się ponownie od podstawy ustalonej z zastosowaniem art. 194i;
- 2) przeliczeniu podlega podstawa obliczenia emerytury przyjęta w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury;
- 3) do ustalenia nowej kwoty emerytury przyjmuje się średnie dalsze trwanie życia przyjęte w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury, a następnie uwzględnia się kolejne zmiany wysokości świadczenia;
- 4) emerytura w ponownie ustalonej wysokości przysługuje od dnia, od którego podjęto wypłatę emerytury przyznanej na podstawie art. 24, a w przypadku gdy prawo do tej emerytury było zawieszona - od dnia, od którego mogłaby być podjęta jej wypłata;
- 5) jeżeli ponownie ustalona wysokość emerytury przyznanej na podstawie art. 24 jest wyższa od wypłacanej dotychczas, emerytowi wypłaca się wyrównanie. Kwotę wyrównania stanowi różnica między sumą kwot emerytur, jakie przysługiwałyby w okresie od dnia, o którym mowa w ust. 4, do dnia wydania decyzji, o której mowa w ust. 1, z uwzględnieniem ich waloryzacji, a sumą kwot wypłaconych w tym okresie.

W ocenie Sądu treść przywołanych wyżej przepisów art. 194i oraz art. 194j ust. 1 ustawy jest jednoznaczna i nie budzi żadnych wątpliwości. Zostały one wprowadzone do ustawy emerytalnej w wykonaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. sygn. akt P 20/16, w którym stwierdzono, że art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 oraz z 2019 r. poz. 39), w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w (...) r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Z treści art. 194i ustawy emerytalnej wynika, że do ustalenia podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ubezpieczonego urodzonego w (...) r., nie stosuje się przepisu art. 25 ust. 1b, jeżeli wniosek o przyznanie tej emerytury zgłosi w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. poz. 1222), która wprowadziła do porządku prawnego powołany przepis, pod warunkiem że prawo do emerytury przed osiągnięciem wieku emerytalnego ma ustalone na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r. Przepis art. 25b zobowiązuje ZUS do odliczenia od podstawy obliczenia emerytury sumy kwot pobranych emerytur wcześniejszych – w obniżonym wieku.

Jak wynika z analizy akt sprawy, odwołująca pobierała wcześniejszą emeryturę przyznaną jej decyzją z dnia 7 kwietnia 2009 r. na podstawie art. 46 w zw. z art. 29 ustawy emerytalnej. Od dnia 9 lutego 2013 r. wysokość wcześniejszej emerytury odwołującej wynosiła 2.304,40 zł. Z kolei przyznana od 2 czerwca 2013 roku wysokość emerytury powszechnej wynosiła 1.699,66 zł, a zatem była niższa od emerytury wcześniejszej. Wypłata emerytury powszechnej została zasadnie zawieszona, jako świadczenia mniej korzystnego od dotychczas wypłacanej emerytury wcześniejszej. W oparciu o cytowane wyżej przepisy, ZUS z urzędu dokonał ponownego ustalenia wysokości emerytury odwołującej bez pomniejszania podstawy obliczenia emerytury o kwoty pobranych emerytur wcześniejszych z uwzględnieniem wszystkich zmian w wysokości świadczenia, jakie miały miejsce od dnia jej przyznania tj. zmiany wynikające z waloryzacji, jakimi emerytura była objęta oraz zmiany wynikającej z załatwienia zgłoszonych wniosków. Wysokość emerytury została zgodnie z art. 194j ust. 4, przeliczona na dzień, od którego przysługiwała emerytura przyznana na podstawie art. 24 czyli emerytura powszechna, tj. na dzień 2 czerwca 2013 r. Wysokość świadczenia obliczonego na ten dzień wyniosła 2.021,57 zł, a zatem w kwocie wyższej niż emerytura wcześniejsza, która wynosiła na dzień 9 lutego 2013 r. 2.304,40 zł. Tak ustalona wysokość emerytury powszechnej była zatem wciąż niższa niż przysługująca odwołującej emerytura wcześniejsza. W związku z powyższym nie doszło do różnicy pomiędzy pobraną, a ponownie obliczoną emeryturą, która podlegałaby wypłacie na rzecz odwołującej w formie wyrównania, o którym mowa w art. 194j ust. 5 ustawy emerytalnej, zaś organ rentowy jest zobowiązany z urzędu do wypłaty świadczenia korzystniejszego. Wobec powyższego organ rentowy prawidłowo dokonał obliczenia i wypłaty wyrównania zgodnie z art. 194j ust. 5, który stanowi bowiem, że wyrównanie wypłaca się emerytowi tylko wówczas jeżeli ponownie ustalona wysokość emerytury przyznanej na podstawie art. 24 jest wyższa od wypłacanej dotychczas.

Sąd Okręgowy nie dopatrył się uchybień w zakresie prezentowanego wyżej, ponownego obliczenia przysługującej A. D. emerytury powszechnej. W szczególności organ prawidłowo przyjął do obliczenia podstawy emerytury parametr w postaci średniego dalszego trwania życia aktualne na dzień przyznania odwołującej emerytury powszechnej, tj. 253,70 miesięcy, zgodnie z Komunikatem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn (M.P. 2013 poz. 193). Przyjęcie tożsamego parametru średniego dalszego życia jak przyjęto w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury wynika wprost z art. 194j ust. 3 ustawy emerytalnej, tym samym organ rentowy nie miał możliwości przyjęcia innej jego wartości, w tym wartości aktualnej na dzień ponownego obliczenia emerytury.

Nie znajdując podstaw do zmiany skarżonej decyzji, Sąd Okręgowy oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.